Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
MANUELA CAMPOSA SÁNCHEZA-BORDONY
przedstawiona w dniu 29 kwietnia 2021 r. [1]

Sprawa C-301/20

UE,
HC
przeciwko
Vorarlberger Landes- und Hypotheken-Bank AG,
przy udziale:
masy spadkowej VJ

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Oberster Gerichtshof (sąd najwyższy, Austria)]

Odesłanie prejudycjalne – Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości – Rozporządzenie (UE) nr 650/2012 – Europejskie poświadczenie spadkowe – Ważność poświadczonego odpisu bez określonej daty ważności – Skutki poświadczenia w odniesieniu do wymienionych w nim osób, które nie złożyły wniosku o jego wydanie – Chwila, w której dokonuje się oceny ważności odpisu

1. Rozporządzenie (UE) nr 650/2012 [2] ustanawia europejskie poświadczenie spadkowe dla rynku wewnętrznego i reguluje szczegółowo zasady jego wydawania oraz jego skutki. Poświadczenie to ma na celu umożliwienie spadkobiercom, zapisobiercom, wykonawcom testamentu lub zarządcom spadku łatwe wykazanie swojego statusu, praw lub uprawnień w każdym państwie członkowskim.

2. Trybunał wypowiedział się już w przedmiocie europejskiego poświadczenia spadkowego w kilku wyrokach [3]. W ramach niniejszej sprawy Oberster Gerichtshof (sąd najwyższy, Austria) kieruje do Trybunału trzy pytania prejudycjalne odnoszące się do aspektów tego dokumentu,

[1] Język oryginału: hiszpański.

[2] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego (Dz.U. 2012, L 201, s. 107, zwane dalej „rozporządzeniem"). Rozporządzenie ma zastosowanie we wszystkich państwach członkowskich z wyjątkiem Irlandii i Danii.

[3] Wyrokach: z dnia 1 marca 2018 r., Mahnkopf (C-558/16, EU:C:2018:138); z dnia 17 stycznia 2019 r., Brisch (C-102/18, EU:C:2019:34).

które nie były jeszcze rozpatrywane: trzecie z owych pytań, którego zgodnie z wnioskiem Trybunału będzie dotyczyć niniejsza opinia, dotyczy ważności w czasie[4] poświadczonego odpisu poświadczenia oraz etapu postępowania, na jakim należy oceniać tę ważność.

3. Zarówno w praktyce krajowej, jak i w piśmiennictwie[5] istnieją rozbieżne interpretacje rozporządzenia w tym względzie, co potwierdza zasadność pytania prejudycjalnego. Udzielając odpowiedzi na pytanie prejudycjalne, Trybunał przyczyni się do zwiększenia pewności prawa w zakresie korzystania z odpisów europejskiego poświadczenia spadkowego poprzez ułatwienie jego włączenia do porządków prawnych państw członkowskich.

I. Ramy prawne. Rozporządzenie nr 650/2012

4. Zgodnie z motywem 7:

„Należy ułatwić prawidłowe funkcjonowanie rynku wewnętrznego poprzez usuwanie przeszkód w swobodnym przepływie osób, które napotykają obecnie trudności w wykonywaniu przysługujących im praw w zakresie spraw spadkowych mających skutki transgraniczne. W europejskiej przestrzeni sprawiedliwości obywatele muszą być w stanie uregulować zawczasu swoje sprawy spadkowe. Prawa spadkobierców i zapisobierców, innych osób bliskich zmarłemu oraz wierzycieli spadkowych muszą zostać zagwarantowane w sposób skuteczny".

5. Motyw 67 brzmi:

„Szybkie, łatwe i skuteczne załatwienie sprawy spadkowej mającej skutki transgraniczne w Unii wymaga, by spadkobiercy, zapisobiercy, wykonawcy testamentów lub zarządcy spadku mogli łatwo wykazać swój status lub prawa i uprawnienia w innym państwie członkowskim, na przykład w państwie członkowskim, w którym znajduje się majątek spadkowy. Aby im to umożliwić, niniejsze rozporządzenie powinno przewidywać ustanowienie jednolitego poświadczenia – europejskiego poświadczenia spadkowego (zwanego dalej »poświadczeniem«) – które byłoby wydawane w celu wykorzystania w innym państwie członkowskim. W trosce o poszanowanie zasady pomocniczości poświadczenie nie powinno zastępować wewnętrznych dokumentów, które mogą istnieć do podobnych celów w państwach członkowskich".

6. Zgodnie z motywem 71:

„Poświadczenie powinno mieć takie same skutki we wszystkich państwach członkowskich. Nie powinno być z samej swej istoty tytułem wykonawczym, lecz powinno mieć skutek dowodowy; należy też domniemywać, że prawidłowo stwierdza ono okoliczności, które ustalono na mocy prawa właściwego dla dziedziczenia lub na mocy innego prawa właściwego dla określonych kwestii, takich jak ważność materialna rozrządzenia na wypadek śmierci. […] Każdy dokonujący płatności lub przekazujący majątek spadkowy osobie, którą wskazano w poświadczaniu jako uprawnioną do przyjęcia takiej płatności lub takiego majątku jako spadkobierca lub zapisobierca,

[4] W postanowieniu odsyłającym oraz w samym rozporządzeniu mowa jest o „okresie ważności" odpisu. Być może lepiej byłoby zastosować termin „ważność" do braku wad powodujących nieważność aktu, a pojęcia „skuteczności" lub „obowiązywania" użyć w odniesieniu do cechy tego aktu, dzięki której wywołuje on skutki przez określony czas. Po upływie tego okresu akt traci *skuteczność*, nawet jeśli nie było podstaw do stwierdzenia jego *nieważności*. W ramach niniejszego odesłania prejudycjalnego będę jednak posługiwał się tymi dwoma pojęciami tak, jakby były one synonimami.

[5] Postanowienie odsyłające, pkt 7 i 8. W piśmiennictwie, w odniesieniu do przykładów różnych poglądów, zob. U. Bergquist, Muss ein Europäisches Nachlasszeugnis nicht nur im Zeitpunkt der Antragsstellung bei dem Grundbuchamt, sondern auch bei Vollendung der Grundbucheintragung gültig sein?, *IPRax*, 2020, s. 232. Dyskusja, która toczy się zwłaszcza w Austrii i w Niemczech, dotyczy w szczególności dostępu do ksiąg wieczystych.

powinien uzyskać odpowiednią ochronę, jeżeli działał w dobrej wierze, polegając na prawidłowości informacji poświadczonych w poświadczeniu. Taką samą ochronę należy przyznać każdemu, kto polegając na prawidłowości informacji poświadczonych w poświadczeniu, nabywa lub otrzymuje majątek spadkowy od osoby wskazanej w poświadczeniu jako upoważnionej do dysponowania takim majątkiem. Ochrona powinna być zapewniona w przypadku przedstawienia aktualnie ważnych, poświadczonych odpisów poświadczenia. Skuteczność nabycia majątku przez osobę trzecią nie powinna być określana przez niniejsze rozporządzenie".

7. Artykuł 62 („Ustanowienie europejskiego poświadczenia spadkowego") stanowi w ust. 1:

„Niniejszym rozporządzeniem ustanawia się europejskie poświadczenie spadkowe (zwane dalej »poświadczeniem«), które jest wydawane w celu wykorzystania w innym państwie członkowskim i które rodzi skutki wymienione w art. 69".

8. Zgodnie z art. 63 („Przeznaczenie poświadczenia"):

„1. Poświadczenie jest przeznaczone do wykorzystywania przez spadkobierców, zapisobierców mających bezpośrednie prawa do spadku oraz wykonawców testamentów lub zarządców spadku, którzy potrzebują wykazać w innym państwie członkowskim swój status lub wykonywać, odpowiednio, swoje prawa jako spadkobiercy lub zapisobiercy, lub swoje uprawnienia jako wykonawcy testamentów lub zarządcy spadku.

2. Poświadczenie można wykorzystywać w szczególności do wykazania jednego lub kilku z poniższych:

a) statusu lub praw każdego spadkobiercy lub, w zależności od przypadku, każdego zapisobiercy wymienionego w poświadczeniu i ich udziałów w spadku;

b) przyznania spadkobiercy(-om) lub, w zależności od przypadku, zapisobiercy(-om) wymienionemu(-ym) w poświadczeniu konkretnego składnika majątku lub konkretnych składników majątku stanowiących część spadku;

c) uprawnień osoby wymienionej w poświadczeniu do wykonania testamentu lub do zarządzania spadkiem".

9. Artykuł 65 („Wniosek o wydanie poświadczenia") stanowi w ust. 1:

„Poświadczenie wydaje się na wniosek złożony przez którąkolwiek z osób, o których mowa w art. 63 ust. 1 (zwaną dalej »wnioskodawcą«)".

10. Artykuł 69 („Skutki poświadczenia") stanowi:

„1. Poświadczenie rodzi skutki we wszystkich państwach członkowskich bez wymogu stosowania jakiejkolwiek szczególnej procedury.

2. Domniemywa się, że poświadczenie prawidłowo stwierdza okoliczności, które ustalono na mocy prawa właściwego dla dziedziczenia lub na mocy innego prawa właściwego dla danych kwestii. Domniemywa się, że osoba wymieniona w poświadczeniu jako spadkobierca, zapisobierca, wykonawca testamentu lub zarządca spadku posiada status wymieniony w poświadczeniu lub posiada prawa lub uprawnienia określone w poświadczeniu bez żadnych

warunków ani ograniczeń odnoszących się do tych praw lub uprawnień innych niż określone w poświadczeniu.

3. Domniemywa się, że każda osoba, która działając na podstawie informacji poświadczonych w poświadczeniu, dokona płatności lub która przekaże przedmioty osobie wskazanej w poświadczeniu jako osoba uprawniona do przyjęcia płatności lub przedmiotów, dokonała czynności prawnej z osobą uprawnioną do przyjęcia płatności lub przedmiotów, chyba że osoba ta wie, że treść poświadczenia jest nieprawidłowa lub nie jest świadoma tej nieprawidłowości z powodu rażącego niedbalstwa.

[…]".

11. Zgodnie z art. 70 („Poświadczone odpisy poświadczenia"):

„1. Organ wydający przechowuje oryginał poświadczenia i wydaje poświadczony odpis lub odpisy wnioskodawcy i każdemu, kto wykaże uzasadniony interes.

2. Do celów art. 71 ust. 3 i art. 73 ust. 2 organ wydający prowadzi wykaz osób, którym zostały wydane poświadczone odpisy zgodnie z ust. 1.

3. Wydane poświadczone odpisy pozostają ważne przez ograniczony okres sześciu miesięcy, który ma być wskazany w poświadczonym odpisie przez opatrzenie go datą ważności. W wyjątkowych, należycie uzasadnionych przypadkach, organ wydający może, w drodze odstępstwa, postanowić, że okres ważności będzie dłuższy. Po upływie tego okresu osoba posiadająca poświadczony odpis musi wystąpić z wnioskiem do organu wydającego o przedłużenie okresu ważności poświadczonego odpisu lub o nowy poświadczony odpis, by móc wykorzystać poświadczenie do celów wskazanych w art. 63".

12. W myśl art. 71 („Sprostowanie, zmiana lub uchylenie poświadczenia"):

„1. Na wniosek każdej osoby, która wykaże uzasadniony interes, lub z urzędu organ wydający dokonuje sprostowania poświadczenia w przypadku wystąpienia błędu pisarskiego.

2. Na wniosek każdej osoby, która wykaże uzasadniony interes, lub – gdy jest to możliwe na mocy prawa krajowego – z urzędu organ wydający dokonuje zmiany poświadczenia lub je uchyla, w przypadku gdy ustalono, że poświadczenie lub jego poszczególne części są nieprawidłowe.

3. Organ wydający bezzwłocznie informuje wszystkie osoby, którym zgodnie z art. 70 ust. 1 wydano poświadczone odpisy poświadczenia, o każdym sprostowaniu, zmianie lub uchyleniu".

II. Okoliczności faktyczne, postępowanie główne i pytania prejudycjalne

13. Przedmiotem sporu jest złożony przez wierzycieli wniosek o wydanie przedmiotu świadczenia przyjętego do depozytu sądowego [6].

[6] Dłużnikiem składającym przedmiot świadczenia do depozytu jest instytucja bankowa [Vorarlberger Landes- und Hypotheken-Bank AG, 6900 Bregencja (Austria)], która złożyła wniosek o przyjęcie do depozytu sądowego przedmiotu świadczenia (środków pieniężnych i papierów wartościowych) na tej podstawie, że wierzyciele zgłosili do tego przedmiotu świadczenia konkurujące roszczenia i ich uprawnienia pozostawały niejasne. Zgodnie z prawem austriackim składniki majątku złożone w depozycie sądowym mogą być wydane tylko na wspólny pisemny wniosek wierzycieli lub na podstawie prawomocnego orzeczenia sądowego.

14. Pierwszy wierzyciel, ojciec HC i UE, zmarł w dniu 5 maja 2017 r. Jego ostatnie miejsce zwykłego pobytu znajdowało się w Hiszpanii, a stwierdzenie nabycia spadku zostało dokonane w tym państwie zgodnie z prawem hiszpańskim, przed notariuszem.

15. Na dowód tego, że są spadkobiercami swojego ojca (pierwszego wierzyciela), dziedziczącymi po jednej drugiej spadku, HC i UE przedstawili poświadczony odpis wydanego przez hiszpańskiego notariusza europejskiego poświadczenia spadkowego zgodnie z art. 62 i nast. rozporządzenia.

16. Poświadczenie zostało wydane przez hiszpańskiego notariusza na wniosek HC zgodnie z formularzem V rozporządzenia wykonawczego (UE) nr 1329/2014[7]. UE wraz z HC są wymienieni imiennie w załączniku IV do wspomnianego formularza jako spadkobiercy dziedziczący po jednej drugiej spadku.

17. W odpowiednim polu poświadczonego odpisu (rubryka „Dokument jest ważny do”)[8] wskazano, że poświadczenie zostało wydane na czas nieokreślony.

18. Postanowieniem z dnia 17 września 2018 r. Bezirksgericht Bregenz (sąd okręgowy w Bregencji, Austria) oddalił wniosek o wydanie depozytu.

19. W postanowieniu z dnia 28 stycznia 2019 r. Landesgericht Feldkirch (sąd krajowy w Feldkirch, Austria), działający w charakterze sądu odwoławczego, utrzymał w mocy orzeczenie sądu pierwszej instancji ze względu na to, że:

– Przy pomocy odpisu europejskiego poświadczenia spadkowego swoje uprawnienia może wykazać tylko ta strona, która wystąpiła z wnioskiem o wydanie tego poświadczenia.

– Wydanie poświadczenia spadkowego o nieokreślonym okresie ważności jest sprzeczne z wymogiem wskazania okresu ważności przewidzianym w art. 70 ust. 3 rozporządzenia. Należy zatem traktować je jako poświadczenie o zwykłym okresie ważności wynoszącym sześć miesięcy od daty wydania[9].

– Aby odpis poświadczenia mógł wywoływać skutek legitymacyjny, jego termin ważności powinien być zachowany nie tylko w chwili złożenia wniosku, lecz również w chwili wydania orzeczenia przez sąd pierwszej instancji.

20. HC i UE wnieśli skargę rewizyjną do Oberster Gerichtshof (sądu najwyższego), który zwraca się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 70 ust. 3 rozporządzenia […] nr 650/2012 w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego należy interpretować w ten sposób, że odpis poświadczenia wydanego na czas nieokreślony z naruszeniem tego przepisu ze względu na brak opatrzenia datą ważności:

[7] Rozporządzenia wykonawczego Komisji z dnia 9 grudnia 2014 r. ustanawiającego formularze, o których mowa w rozporządzeniu nr 650/2012 (Dz.U. 2014, L 359, s. 30).

[8] W hiszpańskiej wersji formularza przymiotnik ten rzeczywiście został użyty w rodzaju męskim [„Es válido hasta” („Ważny do”)], co może budzić wątpliwości co do tego, czy należy wziąć pod uwagę ważność odpisu, czy samego poświadczenia. Sytuacja jest inna w innych wersjach, np. w wersji francuskiej, włoskiej lub portugalskiej (odpowiednio „elle est valable”, „è valida fino al”, „válida até”).

[9] W rzeczywistości wymóg wskazania okresu ważności, o którym mowa w tym przepisie, dotyczy odpisu, a nie poświadczenia (zob. przypis 8 do niniejszej opinii).

a) jest ważne i skuteczne na czas nieokreślony; lub

b) jest ważne tylko przez okres sześciu miesięcy od dnia wydania poświadczonego odpisu; lub

c) jest ważne tylko przez okres sześciu miesięcy od innej daty; lub

d) jest nieważne i nie może być wykorzystywane do celów wskazanych w art. 63 rozporządzenia nr 650/2012?

2. Czy art. 65 ust. 1 w związku z art. 69 ust. 3 rozporządzenia […] nr 650/2012 w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego (rozporządzenia spadkowego) należy interpretować w ten sposób, że poświadczenie rodzi skutki na korzyść wszystkich osób wymienionych w poświadczeniu jako spadkobierca, zapisobierca, wykonawca testamentu lub zarządca spadku w ten sposób, że również osoby, które same nie wystąpiły w wnioskiem o jego wydanie, mogą wykorzystywać to poświadczenie zgodnie z art. 63 rozporządzenia nr 650/2012?

3) Czy art. 69 w związku z art. 70 ust. 3 rozporządzenia nr 650/2012 należy interpretować w ten sposób, że skutek legitymacyjny poświadczonego odpisu poświadczenia spadkowego powinien zostać uznany, jeżeli w chwili przedłożenia tego odpisu po raz pierwszy było ono jeszcze ważne, lecz jego ważność wygasła przed wydaniem wnioskowanej decyzji przez organ, czy też przepis ten nie stoi na przeszkodzie prawu krajowemu, jeżeli wymaga ono ważności poświadczenia również w chwili wydania decyzji?”.

III. Postępowanie przed Trybunałem

21. Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wpłynął do Trybunału w dniu 7 lipca 2020 r.

22. Uwagi na piśmie przedstawiły rządy niemiecki, austriacki, hiszpański i węgierski oraz Komisja. Nie uznano za konieczne przeprowadzenia rozprawy.

IV. Analiza

23. W pytaniu trzecim, jedynym, którego dotyczy niniejsza opinia, sąd odsyłający zwraca się o dokonanie wykładni art. 69 i art. 70 ust. 3 rozporządzenia.

24. Pytanie to w swoim obecnym sformułowaniu wyraża alternatywę, która jest jednak pozorna, ponieważ zrównuje skutek legitymacyjny związany z poświadczonym odpisem poświadczenia spadkowego i legitymację wynikającą z samego poświadczenia [10].

[10] Biorąc pod uwagę, że w obiegu nie jest poświadczenie, lecz jego odpis (zob. pkt 37 niniejszej opinii), istnieją przepisy rozporządzenia dotyczące celu poświadczenia lub jego skutków, które w praktyce dotyczą odpisu jako odzwierciedlenia owego poświadczenia. Nie dotyczy to jednak skuteczności w czasie każdego dokumentu: odpis wygasa po upływie sześciu miesięcy od daty jego wydania, mimo iż poświadczenie zachowuje ważność.

25. Z akt postępowania wynika, że pytanie dotyczy wyłącznie tego, czy odpis może wywołać skutki legitymacyjne. Ponieważ okres ważności odpisu jest ograniczony, należy określić dokładny moment, w którym organ, któremu przedstawiono odpis, musi sprawdzić, czy odpis ten jest lub pozostaje ważny w aspekcie czasowym.

26. W tym celu istnieją zasadniczo dwie możliwości: a) ocena powinna być dokonana w odniesieniu do daty złożenia wniosku wraz z odpisem; oraz b) ocena może być również dokonana w odniesieniu do chwili, w której właściwy organ musi wydać decyzję w przedmiocie tego wniosku.

27. Zanim rozważę te dwie możliwości, odniosę się do pewnych aspektów rozporządzenia, które mogą dostarczyć wskazówek dotyczących sporu.

A. Europejskie poświadczenie spadkowe

28. Zgodnie z motywem 7 rozporządzenia poświadczenie ma na celu ułatwienie prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego poprzez usunięcie przeszkód w swobodnym przepływie osób zamierzających wykonywać przysługujące im prawa w zakresie spraw spadkowych mających skutki transgraniczne.

29. W kontekście tego celu szczególną uwagę zwraca się na skuteczne zagwarantowanie praw spadkobierców, zapisobierców i innych osób bliskich zmarłemu oraz wierzycieli spadkowych.

30. Ustanowienie poświadczenia, które jest wydawane w jednym państwie członkowskim i umożliwia „każdemu spadkobiercy, zapisobiercy albo uprawnionemu wymienionemu w tym poświadczeniu wykazanie w innym państwie członkowskim jego statusu i praw spadkowych”[11], odpowiada bezpośrednio temu celowi.

1. Zasady wydawania i skutki

31. Poświadczenie posiada cechy, które w sytuacjach transgranicznej sprawy spadkowej zwykle będą wiązać się z korzyściami w porównaniu z krajowymi dokumentami o podobnym charakterze.

32. Okoliczność, że poświadczenie może prowadzić do powstania tych korzyści, wynika z zasad jego wydawania[12]. W odniesieniu do poświadczenia:

– Wniosek o jego wydanie składa się za pomocą formularza[13] do organu posiadającego jurysdykcję międzynarodową w rozumieniu rozporządzenia i właściwość rzeczową do rozpatrywania spraw spadkowych w danym porządku prawnym.

– Jest ono wydawane na jednolitym i szczegółowym formularzu zawierającym niewiele miejsca na tekst dowolny, dostępnym w różnych językach urzędowych Unii Europejskiej.

[11] Wyroki: z dnia 12 października 2017 r., Kubicka (C-218/16, EU:C:2017:755, pkt 59); z dnia 1 marca 2018 r., Mahnkopf (C-558/16, EU:C:2018:138, pkt 36).

[12] Rozdział VI rozporządzenia, art. 62–73.

[13] Formularz IV w załączniku 4 do rozporządzenia wykonawczego nr 1329/2014. Korzystanie z tego formularza nie jest obowiązkowe: wyrok z dnia 17 stycznia 2019 r., Brisch (C-102/18, EU:C:2019:34).

– Z zachowaniem postępowań dowodowych przewidzianych w prawie krajowym, przed wydaniem poświadczenia organ wydający musi sprawdzić informacje, które poświadczenie będzie poświadczać, i podjąć niezbędne środki w celu poinformowania wszystkich nabywców spadku najpierw o wniosku, a następnie o wydaniu poświadczenia.

– Organ wydający przechowuje poświadczenie i sprawuje nad nim kontrolę. Jest on zobowiązany do jego sprostowania na wniosek strony lub z urzędu w przypadku wystąpienia błędu pisarskiego oraz do jego uchylenia lub zmiany, jeżeli zostanie wykazane, że poświadczenie lub niektóre jego części są nieprawidłowe z punktu widzenia prawa.

– Od decyzji organu wydającego przysługuje co do zasady odwołanie do organu sądowego.

33. W konsekwencji tych zasad oraz jednolitego wyglądu poświadczenia poświadczenie wydane w jednym państwie członkowskim automatycznie wywołuje skutki w innych państwach członkowskich, to znaczy bez konieczności przeprowadzania jakiegokolwiek postępowania.

34. W państwie członkowskim, przed którego organami poświadczenie jest stosowane, nie jest przeprowadzana ocena co do istoty tego poświadczenia. Ponadto konieczność przetłumaczenia poświadczenia do celów obiegu jest ograniczona, ponieważ ograniczony jest również tekst dowolny w formularzu wspólnym.

35. Poświadczenie wywołuje takie same skutki we wszystkich państwach członkowskich:

– Stanowi ono dowód, w oparciu o wzruszalne domniemanie, zawartych w nim informacji (które są uregulowane w rozporządzeniu).

– Chroni osoby trzecie działające w dobrej wierze.

– Uprawnia do dostępu do rejestrów.

36. Nie ma zatem znaczenia, czy dokumenty stosowane w państwie członkowskim, w którym przedstawiany jest poświadczony odpis poświadczenia, wywołują takie same skutki, czy też nie [14].

2. Obieg poświadczenia

37. Poświadczenie nie jest w obiegu w oryginalnej formie. W przeciwieństwie do innych poświadczeń ustanowionych dla europejskiej przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości [15] oraz w przeciwieństwie do krajowych poświadczeń spadkowych w niektórych państwach członkowskich [16], poświadczenie ustanowione w art. 62 rozporządzenia jest przechowywane przez organ wydający i pozostaje pod jego kontrolą.

[14] Innymi słowy, skutki poświadczenia są określane przez prawodawcę europejskiego, w związku z czym nie powstają wątpliwości, które są typowe dla obiegu zagranicznych orzeczeń i dokumentów urzędowych, czy należy zrównać zagraniczny dokument z dokumentami krajowymi, czy też należy przestrzegać jego skuteczności w państwie, w którym został wydany, niezależnie od tego, czy jest on równoważny pod względem skuteczności z podobnymi instrumentami w państwie, w którym jest stosowany.

[15] Na przykład zaświadczenia, o którym mowa w art. 53 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2012, L 351, s. 1), lub zaświadczenia przewidzianego w art. 9 rozporządzenia (WE) nr 805/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych (Dz.U. 2004, L 143, s. 15). Porównanie to należy rozumieć w ten sposób, że nie przesądza ono o identyczności pod względem charakteru, celu lub skutków różnych dokumentów europejskich noszących wspólną nazwę „zaświadczenia".

[16] Takich jak niemieckie poświadczenie *Erbschein*.

38. Natomiast obieg odbywa się poprzez odpis lub poświadczony odpis wydany „wnioskodawcy i każdej innej osobie wykazującej uzasadniony interes” [17].

39. Odpis stanowi odzwierciedlenie w praktyce skutków poświadczenia. Podobnie jak samo poświadczenie odpis jest wystarczający do udowodnienia informacji, które zostały w nim zawarte i które są uregulowane w rozporządzeniu.

40. Korzystanie z poświadczenia nie jest obowiązkowe [18]. Jeżeli jednak jest ono stosowane, „należy domniemywać, że prawidłowo stwierdza ono okoliczności, które ustalono na mocy prawa właściwego dla dziedziczenia lub na mocy innego prawa właściwego dla określonych kwestii, takich jak ważność materialna rozrządzenia na wypadek śmierci” [19]. Państwa członkowskie nie mogą wymagać przedstawienia innych dowodów, dopóki domniemanie nie zostanie obalone.

41. Znaczenie poświadczonego odpisu w obrocie transgranicznym wymaga, aby jego treść była prawidłowa z punktu widzenia prawa. W celu zapewnienia tej prawidłowości:

– Okres ważności odpisu jest ograniczony: jego ważność (dosłownie „okres ważności”) jest ograniczona przepisem ustawowym, co do zasady, do sześciu miesięcy od daty jego wydania [20].

– Zmiana, sprostowanie lub uchylenie poświadczenia, a także czasowe zawieszenie jego skutków automatycznie ma wpływ na odpisy. Dlatego też w przypadku zaistnienia jednej z tych okoliczności organ wydający musi bezzwłocznie poinformować o tym osoby, którym wydał poświadczone odpisy, tak aby uniknąć ich bezprawnego wykorzystania [21].

42. Rozporządzenie zezwala jednak na przedłużenie okresu ważności (obowiązywania) odpisu po upływie tego okresu [22]. W przeciwieństwie do procesu wydawania odpisu w rozporządzeniu nie uregulowano zasad przedłużenia okresu ważności.

B. Chwila, w której dokonuje się oceny ważności odpisu

43. Jak wyjaśniłem powyżej, trzecie pytanie sądu odsyłającego doczekało się różnych odpowiedzi w praktyce państw członkowskich i w piśmiennictwie. Podobnie uwagi państw członkowskich, które wzięły udział w niniejszym postępowaniu, oraz Komisji są ze sobą sprzeczne.

44. W rzeczywistości należy najpierw przeanalizować, czy kwestia wyboru chwili decydującej dla oceny ważności w czasie odpisu może być rozstrzygnięta poprzez zastosowanie rozporządzenia, czy też nie jest ona uregulowana na poziomie europejskim.

[17] Artykuł 70 ust. 1 i motyw 72 rozporządzenia.

[18] Motyw 69 rozporządzenia. Korzystanie z poświadczenia nie ma również charakteru preferencyjnego. Wybór między poświadczeniem europejskim a poświadczeniem krajowym należy wyłącznie do zainteresowanego.

[19] Motyw 71 rozporządzenia.

[20] Artykuł 70 ust. 3 rozporządzenia.

[21] Artykuł 71 ust. 3 i art. 73 ust. 2 oraz motyw 72 in fine rozporządzenia. Natomiast nie informuje się o tym fakcie innych osób (zob. pkt 54 niniejszej opinii).

[22] Artykuł 70 ust. 3 rozporządzenia.

45. W tej kwestii istnieją (rozsądne) argumenty przemawiające za całkowicie przeciwstawnymi rozwiązaniami:

– Zgodnie z pierwszym stanowiskiem w przypadku milczenia rozporządzenia w tej kwestii rozwiązanie należy do prawa każdego państwa członkowskiego [23].

– Zgodnie z drugim stanowiskiem odpowiedź wynika z samego rozporządzenia. Niektóre z zawartych w nim sformułowań, jak również powody związane z celem polegającym na ułatwieniu zarządzania spadkiem, pozwalają twierdzić, że momentem właściwym dla ustalenia, czy odpis jest ważny w aspekcie czasowym, jest chwila przedstawienia go w ramach postępowania zmierzającego do wydania decyzji na podstawie tego odpisu [24].

46. Z pewnymi zastrzeżeniami, które wskażę poniżej, związanymi z mnogością celów rozporządzenia – z których jednym jest ułatwienie zarządzania spadkiem – opowiadam się za drugim stanowiskiem.

47. Rozumiem jednak, że uzasadniona jest wątpliwość, czy uregulowawszy szczegółowo zasady wydawania poświadczenia, prawodawca europejski zamierzał określić chwilę oceny ważności odpisu, pomijając tym samym przepisy krajowe w zakresie procedury.

48. Chociaż rozporządzenie nie zawiera wyraźnego rozwiązania tej kwestii, wydaje mi się, że możliwe jest wskazanie owego rozwiązania poprzez dokonanie wykładni rozporządzenia zgodnie ze zwykłymi kryteriami wykładni (z wyjątkiem wykładni literalnej, ponieważ, co pragnę powtórzyć, w rozporządzeniu nie ma wyraźnego przepisu w tym względzie). Jednolita odpowiedź w całej Unii [25] jest niewątpliwie korzystniejsza ze względu na pewność prawa.

49. Taka jednolita odpowiedź zapewnia ponadto jednakowe skutki poświadczenia, w przypadku gdy jego odpisy są przedstawiane do rozpatrzenia jednocześnie w więcej niż jednym państwie członkowskim. Gdyby w takich okolicznościach pozostawiono każdemu z tych państw określenie chwili oceny ważności odpisu, odpis przedstawiony w tym samym czasie w kilku sądach krajowych mógłby wywołać różne skutki w wyniku jego odmiennej oceny (wynikającej z oceny dokonywanej w różnym czasie) w każdym z owych państw [26].

1. Wykładnia systemowa

50. Rozporządzenie zawiera sformułowania wiążące wymóg ważności odpisu w czasie z pierwszą chwilą, w której osoba posiadająca odpis przedstawia go organowi mającemu rozstrzygnąć jej wniosek. Określenie, która to jest chwila (to znaczy chwila wniesienia wniosku, czy też etap późniejszy), zależy od charakteru postępowania i przepisów regulujących je w danym państwie członkowskim.

[23] Uwagi na piśmie: rządu austriackiego, pkt 41 i nast.; rządu węgierskiego, pkt 18. W piśmiennictwie poglądy przemawiające za tym stanowiskiem wyraża m.in. S.D. Schmitz, Das Europäische Nachlasszeugnis, *RNotZ*, 2017, s. 269, w szczególności s. 286.

[24] Za taką interpretacją opowiadają się w odniesieniu do dostępu do księgi wieczystej: J. Schmidt, Artikel 70 EuErbVO, *beck-online Grosskommentar*, 2020, pkt 17.5; A. Perscha, Art 70 EuErbVO. Beglaubigte Abschriften des Zeugnisses, w: A. Deixler-Hübner i M. Schauer (red.), *Kommentar zur EU-Erbrechtsverordnung*, Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2020, pkt 19; oraz ogólnie A. Dutta, Artikel 69 EuErbVO, *MünchKomm zum BGB*, tom 11, 2020, pkt 4. W niniejszej sprawie takie jest wspólne stanowisko Komisji oraz rządów hiszpańskiego i niemieckiego (choć w przypadku rządu niemieckiego z pewnymi zastrzeżeniami).

[25] Z wyjątkiem Irlandii i Danii.

[26] Uwagi na piśmie Komisji, pkt 22, i rządu niemieckiego, pkt 28.

51. Powiązanie to wynika z użytych w art. 63 ust. 1 słów „wykorzystywania" i „wykazać" oraz z odniesienia do osoby, która posiada odpis i która, aby „móc wykorzystać" poświadczenie po upływie okresu ważności odpisu, musi wystąpić z wnioskiem o jego przedłużenie zgodnie z art. 70 ust. 3.

52. Użyte słowa sugerują czynność, która kończy się z chwilą jej wykonania: „wykorzystywanie" opisuje czynność przedłożenia odpisu lub przekazania go właściwemu organowi. Osoba, która „wykazuje" jakąś cechę, pokazuje, że posiada ją właśnie w danej chwili. Odpis, który jest przedmiotem tych czynności lub im towarzyszy, musi być ważny w czasie, gdy związana z nim czynność ma miejsce.

53. W motywie 71 rozporządzenia stwierdza się, że „[o]chrona powinna być zapewniona w przypadku przedstawienia aktualnie ważnych, poświadczonych odpisów poświadczenia". Z wyrażenia tego można wywnioskować, że odpis ważny w chwili jego przedstawienia może wywoływać skutki nawet po upływie okresu jego ważności [27].

54. Niewątpliwie przytoczone zdanie wskazuje na bardzo szczególną sytuację, w związku z czym jego zakres jest ograniczony [28]: dotyczy ono ochrony osób trzecich, które dokonują płatności lub przekazują składniki majątku na rzecz osoby, która jest wskazana w odpisie jako uprawniona (lub nabywają składniki majątku od tej osoby). Osoby te [29] nie otrzymują żadnej informacji o zawieszeniu skutków poświadczenia, które może nastąpić w toku postępowania mającego na celu jego sprostowanie, zmianę lub uchylenie [art. 73 ust. 1 lit. a) rozporządzenia].

55. Skuteczność odpisu może być kwestionowana w tym okresie, jednakże w odniesieniu do osób trzecich, o których wspomniałem, pozostanie on ważny w aspekcie czasowym [30], ponieważ nie był kwestionowany w chwili jego przedstawienia owym osobom, i nie ma przepisu, który nakazywałby organowi wydającemu poświadczenie informowanie rzeczonych osób o zmianach związanych z takim dokumentem.

56. W każdym razie uważam, że przepisy, o których wspomniałem powyżej, przemawiają raczej za (dorozumianym) jednolitym rozwiązaniem niż za wieloma stanowiskami krajowymi.

2. Wykładnia celowościowa: usunięcie przeszkód wynikających z transgranicznego charakteru sprawy spadkowej

57. Okoliczność, że przedstawienie odpisu po raz pierwszy jest chwilą o decydującym znaczeniu dla oceny jego ważności w czasie, odpowiada argumentom związanym z celami przyświecającymi systemowi tych dokumentów.

[27] Uwagi na piśmie Komisji, pkt 25, i rządu hiszpańskiego, pkt 45.

[28] Pomijając fakt, że ze względu na swoje umiejscowienie w systematyce (w motywie) odniesienie to nie ma wartości normatywnej sensu stricto.

[29] W odróżnieniu od tych, którym wydano poświadczone poświadczenia zgodnie z art. 70 ust. 1.

[30] Chyba że w chwili dokonywania płatności lub transakcji osoby te wiedziały już z jakiegoś źródła o zakwestionowaniu poświadczenia lub nie wiedziały o tym fakcie w wyniku rażącego niedbalstwa: zob. art. 69 ust. 3 i 4 in fine.

58. Gdyby przedstawienie odpisu (po raz pierwszy) nie było kluczowym momentem i konieczne byłoby jego powtórne przedstawienie w późniejszym czasie, spowodowałoby to opóźnienia oraz dodatkowe formalności i zabiegi zarówno dla zainteresowanych osób, jak i dla organów prowadzących sprawę spadkową [31].

59. Opisany powyżej tok rozumowania pozostaje w bezpośrednim związku z celami leżącymi u podstaw ustanowienia poświadczenia. W szczególności ustanowienie poświadczenia miało na celu:

– zagwarantowanie w sposób skuteczny praw „spadkobierców i zapisobierców, innych osób bliskich zmarłemu oraz wierzycieli spadkowych"; oraz

– zapewnienie „[s]zybkie[go], łatwe[go] i skuteczne[go] załatwieni[a] sprawy spadkowej mającej skutki transgraniczne" [32].

60. Gdyby ważność odpisu była wymagana nie tylko w chwili jego przedstawienia, lecz także w chwili, gdy organ, któremu jest on przedkładany, podejmuje ostateczną decyzję, byłoby to zagrożeniem dla osiągnięcia rzeczonych celów. Gdyby tak było, należałoby się obawiać, że w praktyce liczba przypadków, w których zainteresowany będzie musiał wystąpić do organu wydającego z wnioskiem o przedłużenie okresu ważności odpisu lub o wydanie nowego odpisu, będzie większa niż liczba przypadków, w których nie będzie to konieczne.

61. Przy ocenie korzystnych i niekorzystnych skutków należy wziąć pod uwagę, że organ wydający odpis zwykle znajduje się [33] w innym państwie członkowskim niż to, w którym odpis jest przedstawiany, w związku z czym wielokrotne składanie wniosków spowoduje w sposób nieunikniony opóźnienia i dodatkowe koszty [34]. W takim samym stopniu ucierpiałaby na tym szybkość, sprawność i skuteczność systemu.

62. Ponadto, jak podkreśla rząd niemiecki [35], dodatkowy okres, jaki wynikałby z przedłużenia lub odnowienia poświadczonego odpisu, mógłby nie być wystarczający dla zapewnienia jego skuteczności w dniu wydania decyzji. W takim przypadku konieczne byłoby złożenie kolejnych wniosków o przedłużenie lub odnowienie okresu ważności odpisu, w zależności od dłuższego lub krótszego czasu trwania postępowania.

63. Podsumowując, uważam, że nakładanie na osobę zainteresowaną co do zasady obowiązku złożenia wniosku o przedłużenie okresu ważności odpisu lub wydanie nowego odpisu w sytuacji, gdy przedstawiony odpis był ważny i skuteczny w chwili jego przedłożenia, nie jest zgodne z rozporządzeniem.

[31] Zobacz w piśmiennictwie m.in. odesłania zawarte w przypisie 24 do niniejszej opinii; zob. także uwagi na piśmie rządu niemieckiego, pkt 25, 26, 29, jak również, choć mniej rozwinięte, uwagi na piśmie Komisji, pkt 26.

[32] Motywy 7 i 67 rozporządzenia.

[33] Poświadczenie wydane w jednym państwie członkowskim do wykorzystania w innym państwie członkowskim wywołuje w pierwszym państwie członkowskim skutki przewidziane w rozporządzeniu zgodnie z jego art. 62 ust. 3.

[34] Jak już wskazałem, rozporządzenie nie reguluje procedury przedłużenia okresu ważności odpisu. Wynika z tego, że o ile poświadczenie nie zostało zmienione lub uchylone, a organ wydający nie posiada żadnych informacji wskazujących na to, że jest inaczej, przedłużenie będzie automatyczne. Kwestia ta jest jednak pozostawiona państwom członkowskim z zastrzeżeniem poszanowania zasad równoważności i skuteczności.

[35] Punkt 26 jego uwag na piśmie.

C. W przedmiocie prawidłowości poświadczenia (i jego odpisów) z punktu widzenia prawa

64. Może się jednak zdarzyć, że po przedstawieniu odpisu po raz pierwszy pojawią się wątpliwości lub przesłanki co do tego, że poświadczenie mogło zostać sprostowane, zmienione, uchylone lub zawieszone. W takiej sytuacji odpis mógłby w sposób nieoczekiwany nie odpowiadać wiernie samemu poświadczeniu.

65. Zamiar ułatwienia zarządzania sprawami spadkowymi mającymi skutki transgraniczne jest podstawowym celem rozporządzenia, ale nie stanowi bezwzględnego wymogu. Wiąże się to z troską o zachowanie tożsamości między treścią poświadczenia a istniejącym stanem prawnym. Cel ten wiąże się z kolei z koniecznością zapewnienia zgodności między stanem faktycznym a poświadczeniem oraz między poświadczeniem a jego odpisami.

66. W postępowaniu kontradyktoryjnym strona, dla której treść poświadczenia jest niekorzystna, będzie miała interes w zwróceniu uwagi na te kwestie i w stosownych przypadkach będzie mogła poinformować organ rozpatrujący spór o ewentualnych zmianach w pierwotnym dokumencie (poświadczeniu), które miały miejsce po wydaniu przedstawionego odpisu [36].

67. Nic nie stoi na przeszkodzie temu, aby w takiej sytuacji organ rozstrzygający spór ocenił znaczenie twierdzeń podważających zgodność poświadczenia ze stanem faktycznym lub odpisu z poświadczeniem i wezwał do przedstawienia *nowego* dokumentu odpowiadającego stanowi faktycznemu.

68. Sytuacja jest inna w postępowaniach, w których nie ma obowiązku informowania innych zainteresowanych lub potencjalnych poszkodowanych o dokumencie, tak aby mogli oni wziąć udział w postępowaniu prowadzonym przez organ podejmujący decyzję. Jak wyjaśniłem powyżej, w rozporządzeniu ustanowiono środki ostrożności [37], które stanowią rozwiązanie w takich przypadkach.

69. Organ wydający musi bowiem poinformować osoby, którym wydał odpis [38], o wszelkich zmianach w poświadczeniu, tak aby uniknąć bezprawnego wykorzystania odpisów [39]. Moim zdaniem strona, która nie poinformowałaby (organu państwa, w którym odpis jest stosowany, któremu przedstawiła odpis), że odpis nie jest już zgodny z pierwotnym poświadczeniem, ponieważ zostało ono wycofane, sprostowane lub zmienione, działałaby w sposób bezprawny.

70. Wreszcie, gdyby organ, któremu przedstawiany jest odpis, uzyskał w inny sposób informacje, które uzasadniają racjonalnie jego wątpliwości co do statusu pierwotnego poświadczenia, nic nie stałoby na przeszkodzie temu, aby organ ów wezwał zainteresowanego do wykazania tej okoliczności.

[36] Zwykle strona ta będzie również musiała udowodnić takie zmiany. W stosownych przypadkach będzie ona mogła złożyć wniosek o wydanie odpisu poświadczenia jako osoba mająca „uzasadniony interes" w rozumieniu art. 70 ust. 1 rozporządzenia.

[37] Punkt 41 niniejszej opinii.

[38] Rozporządzenie nie nakłada żadnych ograniczeń w odniesieniu do tego obowiązku. Moim zdaniem organ nie jest zwolniony z rzeczonego obowiązku po upływie okresu sześciu miesięcy: wniosek o przedłużenie ważności odpisu niekoniecznie musi zostać złożony po upływie okresu jego ważności.

[39] Po poinformowaniu o tym fakcie osoby, na rzecz których wydano obowiązujący odpis (to znaczy odpis, którego okres ważności jeszcze nie upłynął), nie będą musiały czekać na upływ sześciomiesięcznego okresu, aby złożyć wniosek o wydanie nowego odpisu, ponieważ poprzedni odpis stał się nieważny.

71. Jak już wskazałem, rozporządzenie zezwala osobie posiadającej odpis na wystąpienie z wnioskiem o jego przedłużenie lub wydanie nowego odpisu [40] bez jakichkolwiek warunków [41]. Przepis ten różni się od przepisu zawartego w pierwotnym wniosku Komisji, którego art. 43 ograniczał skuteczność odpisów do okresu trzech miesięcy [42]. Nie przewidziano możliwości pierwotnego wydania odpisu na dłuższy okres ani przedłużenia ważności odpisu, którego okres ważności upłynął. Zainteresowanemu pozostawiano jedynie możliwość złożenia wniosku o wydanie nowego odpisu.

72. Fakt, iż okres, o którym mowa, miał być tak krótki, wywołał nieprzychylną reakcję w piśmiennictwie i wśród przedstawicieli zawodów prawniczych [43]. Artykuł 43 wniosku został zmieniony w Parlamencie Europejskim, który zaproponował jego obecne brzmienie.

73. Ostatecznie przyjęte, bardziej elastyczne rozwiązanie umożliwia zgodne współistnienie celów rozporządzenia:

– Po pierwsze, uwzględniono w nim datę przedstawienia odpisu jako chwilę, w której należy zwykle oceniać jego ważność w aspekcie czasowym.

– Po drugie, ustanowiono w nim mechanizmy potwierdzające tożsamość poświadczenia z odpisem, na wypadek gdyby w chwili podejmowania decyzji organ powziął wątpliwości co do odpisu, którego okres ważności upłynął w międzyczasie.

74. Jestem zdania, że w ten sposób zachowana jest równowaga między celem, jakim jest zapewnienie zainteresowanym „szybkie[go], łatwe[go] i skuteczne[go] załatwieni[a] sprawy spadkowej mającej skutki transgraniczne”, a celem polegającym na zapewnieniu, by właściwe organy miały pewność co do prawidłowości informacji zawartych w poświadczeniu i odzwierciedlonych w odpisie.

75. Staranniej uwzględnia się w ten sposób domniemanie, że osobie lub osobom wymienionym w poświadczeniu (w niniejszej sprawie jako spadkobiercy) przysługują wyrażone prawa lub uprawnienia, bez żadnych warunków lub ograniczeń innych niż te wymienione w poświadczeniu, którego poświadczony odpis jedynie przekazuje tę informację właściwym organom innego państwa członkowskiego.

[40] Mimo iż rozporządzenie milczy w tej kwestii, wydaje się rozsądne, aby powiązać przedłużenie okresu ważności odpisu z przypadkiem, w którym poświadczenie nie zostało zmienione, a wniosek o wydanie nowego odpisu z przypadkiem, w którym zostało ono zmienione. Nic nie stoi na przeszkodzie temu, aby wybrać drugą możliwość, nawet jeśli pierwotne poświadczenie nie zostało zmienione.

[41] W przeciwieństwie do przypadku, w którym odpis zostanie wydany na okres dłuższy niż sześć miesięcy, co jest możliwe, lecz jedynie „[w] wyjątkowych, należycie uzasadnionych przypadkach” zgodnie z art. 70 ust. 3 rozporządzenia. Brak jest wskazówek co do przypadków objętych tym wyjątkiem. W mojej ocenie wstępne oszacowanie, zgodnie z którym postępowanie będzie trwało dłużej niż sześć miesięcy, nie powinno być jednym z tych przypadków, ponieważ nierzadko przeciętny czas trwania typowych postępowań w sprawach spadkowych przekracza sześć miesięcy, zwłaszcza w niektórych państwach członkowskich.

[42] Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych i dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie utworzenia europejskiego certyfikatu spadkowego [COM(2009) 154 wersja ostateczna].

[43] Zobacz R. Crône, Le certificat successoral européen, w: G. Khairallah i M. Revillard, *Perspectives du droit des successions européennes et internationales*, Defrénois, Lextenso éditions, 2010, s. 155, w szczególności s. 168. Zobacz także stanowisko Conseil des Notariats de l'Union Européenne z dnia 11 grudnia 2009 r. w sprawie wniosku Komisji, dostępne na stronie internetowej http://www.notaries-of-europe.eu/index.php?pageID=4976, s. 6. Wśród rozwiązań alternatywnych rozważano stworzenie elektronicznych poświadczeń spadkowych i promowanie połączenia krajowych rejestrów dokumentów dotyczących spraw spadkowych: gdyby organy posiadały natychmiastowy dostęp do informacji, uzależnienie ważności odpisu od terminu nie byłoby konieczne. Komisja wspierała badania w tym kierunku, których wyniki są dostępne w europejskim portalu e-Sprawiedliwość (https://e-justice.europa.eu/content_general_information-166-pl.do?init=true). Obecnie tylko niektóre krajowe rejestry europejskich poświadczeń spadkowych są ze sobą połączone.

V. Wnioski

76. W świetle powyższego proponuję udzielić odpowiedzi na pytanie trzecie Oberster Gerichtshof (sądu najwyższego, Austria) w następujący sposób:

Artykuł 69 w związku z art. 70 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 650/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego należy interpretować w ten sposób, że należy uznać skutki poświadczonego odpisu europejskiego poświadczenia spadkowego, który był ważny w chwili jego przedstawienia po raz pierwszy, lecz którego ważność wygasła przed wydaniem wnioskowanej decyzji przez właściwy organ.

W drodze wyjątku, jeżeli istnieją racjonalne przesłanki, by uznać, że europejskie poświadczenie spadkowe zostało sprostowane, zmienione, wycofane lub zawieszone w odniesieniu do swojej skuteczności przed wydaniem decyzji przez ten organ, organ ów może wezwać do przedstawienia nowego odpisu lub odpisu o przedłużonej ważności.